

Verlag excursie plantenwerkgroep de Hamert en Maasduinen d.d. 9 september 2017

Een snelstromend meanderend kanaal

Tekst: Toos Lodder, foto's: Cor Nagelmaeker en Toos Lodder

Op 9 september gingen we voor de laatste plantenexcursie van dit seizoen met ons vieren naar Noord Limburg: Nationaal Park de Maasduinen was dit keer ons doel.

De Maasduinen vormt een langgerekt en smal natuurgebied aan de oostzijde van de Maas. Een afwisselende streek met fraaie en hoge zandduinen, uitgestrekte heidevelden, gevarieerde bossen, een snelstromend kanaal (echt waar!) en talrijke vennen.

De Maasduinen zijn ontstaan aan het einde van de laatste ijstijd (die duurde tot zo'n 10.000 jaar geleden). De krachtige westenwinden in het koude droge toendraklimaat namen zand mee en legden dat op de Maasterrassen als duinen neer. Door de afgezette zandruggen kon water in het tegenwoordige Duitsland niet meer naar de Maas stromen en ontstonden hier moerassen. Die moerassen zijn nu al lang drooggelegd en in agrarisch gebruik.

Ook op de Maasterrassen zelf ging de wind tekeer. Het zand werd weggeblazen totdat de vastere ondergrond van leem weer aan de oppervlakte kwam. Na de ijstijd, toen het warmer werd, liep er regenwater in de uitgestoven laagtes. Door de ondoorlatende leemlaag bleef het water hierin staan en ontstonden er vennen.

En dan hebben we nog het Geldernsch-Nierskanaal. Hoewel het nu meer lijkt op een snelstromende bergbeek is het Geldernsch-Nierskanaal vroeger gegraven. Dit is gedaan om Duitse landbouwgebieden te ontwateren. Vanaf de Duitse grens tot aan de Maas, dus het hele traject op Nederlands grondgebied, heeft het kanaal vrij spel gekregen. Op deze manier kan het water zijn eigen weg vinden.

Een omgeving dus met allerlei biotopen op korte afstand van elkaar. Een garantie voor een rijke oogst aan planten: zo'n 260 verschillende soorten!

Traditiegetrouw werd eerst het parkeerterrein en directe omgeving aan een grondige inspectie onderworpen. Dat leverde direct al een groot aantal algemene soorten op, maar ook wat bijzonderheden die in dit landschap thuishoren, zoals Grijskruid, een kruisbloemige, Slangenkruid, Kromhals, Kruisdistel, Zeepkruid en Viltganzerik.

Vervolgens daalden we af naar de oevers van de Maas.

Overgang naar het laagste terras aan de Maas

Direct langs de Maas Grote Kattenstaart, Zomerfijnstraal, Wolfspoot en Gewone Wederik.

Daar vonden we o.a. Heksenmelk, Kruisbladwalstro, Poelruit, Wilde Bertram maar ook meer bijzondere soorten: Wilde marjolein, Grote tijm en Grote bevernel. En op de terugweg nog het Rapunzelklokje.

Na deze rijke oogst zochten we het hoger op. De Maasduinen kenmerken zich door Eiken-Berken bos met de geur van paddenstoelen! Armere grond en een veel kleinere soortenrijkdom, maar toch zagen we o.a. Reuzenbalsemien en Klein springzaad, Spurrie en rode schijnspurrie en zowel smalle als brede stekelvaren.

Onze meest bijzondere vondsten deden we op parkeerterreintjes: een zandhagedis, die zich goed liet fotograferen en de onooglijke, maar misschien wel daardoor bijzondere Akkerandoorn.

Eiken Berkenbos op de Maasduinen, met een onderbegroeiing met veel varens

Zandhagedis op een parkeerterreintje

We liepen door het bos aan de rand van een steile afdaling naar het Geldernsch-Nierskanaal. Fascinerend dat dit kanaal ooit gegraven is, maar nu als een snel stromende en meanderende beek zijn weg naar de Maas gevonden heeft.

Het Geldernsch-Nierskanaal: hier als een kabbelende beek

Elzenbroekbos langs de natte oevers van het kanaal met o.a. Moeraszegge.

Tussen de bossen weer een nieuw biotoop: een akkertje voor akkeronkruiden. Eigenlijk was het daarvoor al wat laat in het jaar, maar er bloeiden wel mooie Gele ganzenbloemen. Langs de randen o.a. de eerste struikheide en grasmuur. Waar het pad en de bermen natter werden troffen we o.a. gewone engelwortel en Blauw glidkruid. Zo diende de eerste van de vennen zich aan: het Heerenven. Na enige aarzeling konden we de verleiding niet weerstaan om even onder het hek door te duiken. Dat werd beloond met een groot veld Kleine egelskop, Gagel (als je de takjes wrijft ruikt dat zo lekker; vroeger in Twente werden daar de Palmpaasstokken mee versierd), Waterpostelein, Kleine zonnedauw te herkennen als plekken met een rode gloed, en helder groene plekken pilvaren. Verderop meer vennetjes en uitgestrekte heidevelden die nog net in bloei stonden. Helder gekleurde wasplaatjes hier en daar tussen de heide, bruine snavelbies en moeraswolfsklauw.

Akkertje met mooie akkeronkruiden w.o. Gele Ganzenbloem

Het Pikmeeuwenwater, vermoedelijk vernoemd naar kokmeeuwen die hun nest beschermden tegen eierrapers

Tot slot een mestkever, die haar naam eer aan deed. Hoewel ze, op voor ons niet te begrijpen gronden, haar keutel na een karwei van zo'n 15 cm slepen, ergens achterliet.

Al met al een prachtige excursie en een mooie afsluiting van dit excursieseizoen. We zitten al weer vol ideeën voor het volgende seizoen, dus graag tot dan!